

Motion till BirdLife Sveriges riksstämma 2020 gällande:

Skyddet för skogar med höga naturvärden inom FSC-systemet

Vi yrkar:

att FSC-certifieringssystemet säkras och görs transparent,

att årsmötet uppdrar åt föreningens styrelse att finna lösningar på de fyra punkterna A–D nedan, *eller* att föreningen verkar för att FSC (Forest Stewardship Council) själva ska utforma ett system där innebörden av dessa förslag genomförs,

att en tillförlitlig lösning nås senast vid 2020 års utgång och att en grupp utses att bedöma om förslagen blivit tillfredsställande genomförda tills dess.

Bakgrund

BirdLife Sveriges medverkan i FSC har haft en betydande roll i utvecklingen av en ny FSC-standard. FSC-certifieringen är viktig för att hindra plantering av främmande trädslag, gifthanvändning mm samt för att gynna den biologiska mångfalden och därmed förutsättningarna för ett rikt fågelliv. Den nya standarden innebär också att 5 % av den certifierade skogsmarken ska brukas som naturvårdsavsättningar, hyggesfritt skogsbruk etc och att certifierade skogsbrukare ska tillämpa målbilderna för god miljöhänsyn i sina skogar.

Skogar med höga bevarandevärden är till stor del klassade som nyckelbiotoper. Skyddet för dessa har dock försämrats, både vad avser inventeringsmetodik och registrering. Vi menar att risken ökat kraftigt för att skogar med höga bevarandevärden avverkas utan att detta uppmärksammas av FSC-systemet. Därmed får vi som medlemsorganisation svårt att försvara FSC, eftersom en grundbult i systemet är just att bevara skogar med höga bevarandevärden.

Följande problem måste utredas och klargöras inom FSC under 2020:

A. Hur ska FSC förhindra att Skogsstyrelsens nya kriterier används i stor skala?

Bakgrund:

År 2019 ändrade Skogsstyrelsen kriterierna för nyckelbiotopsinventeringen i nordvästra Sverige¹. Förändringen innebär att det krävs högre naturvärden där än i övriga Sverige för att ett område ska registreras som nyckelbiotop. Det kommer alltså att bli betydligt svårare att avgränsa nyckelbiotoper med de nya kriterierna. *Den förändrade nivån är inte godkänd av FSC.* Skogsstyrelsen har tagit fram

¹<https://via.tt.se/pressmeddelande/nu-infors-nya-krav-pa-nyckelbiotoper-i-nordvast?publishId=415163&releaseId=3258322> , https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/nyheter/karta_nordvast_190611_ny_avgrans_johan_w-002.jpg

nya checklistor med den förändrade nivån för nordvästra Sverige som under 2019 har kalibrerats med skogsbolag och andra intressenter. Det förefaller därför som att denna trots allt används i det dagliga arbetet.

B. Hur ska FSC säkerställa att Skogsstyrelsens beslut att sluta avgränsa nyckelbiotoper vid avverkningsanmälningar² inte medför att fler oupptäckta nyckelbiotoper avverkas?

Bakgrund:

Skogsstyrelsen ansvarar för inventering och registrering av nyckelbiotoper på små och medelstora skogsbrukares marker. Stora skogsbolag som Sveaskog, SCA, Holmen och Bergvik utför själva motsvarande på sina marker. Skogsstyrelsen avgränsar ungefär 4 000 ha nyckelbiotoper per år, vilket är ungefär lika mycket som storskogsbruket avgränsar.

Skogsstyrelsen har från och med 2021 beslutat att upphöra med registrering av nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar. Detta trots omfattande och närmast enhällig kritik från landets länsstyrelser samt kraftig intern kritik. Beslutet innebär att ansvaret för inventering och registrering av nyckelbiotoper nu helt kommer att läggas på små- och medelstora skogsbruk.

C. Utred misstankarna om att 55 000 ha nyckelbiotoper avverkats³ åren 2000–2018

Bakgrund:

Skogsstyrelsen har gjort kontrollinventeringar av nyckelbiotoper vid två tillfällen, år 2000 och 2018. Resultatet av dessa inventeringar har inte registrerats i databaserna, utan de är tänkta att användas som en fortlöpande kontroll av hur inventering och registrering av nyckelbiotoper fungerar över tid.

Skogsstyrelsens rapport⁴ 2019/12 kapitel 4.3, anger att det mellan inventeringen år 2000 och uppföljningen 2018 har avverkats motsvarande ca 55 000 hektar nyckelbiotoper. Detta är 12 % av den areal som registrerades år 2000. Men arealen avverkade nyckelbiotoper kan vara högre än så, eftersom en stor del (46 %) av dessa inte identifierades som besöksobjekt år 2018. Detta innebär att ca 3 000 ha nyckelbiotoper inom nordvästra Sverige (registrerade och oregistrerade) kan ha avverkats per år. Det är en betydligt högre skattning än den som tidigare presenterats av Skogsstyrelsen.

Rapporten ger också en fingervisning om hur stor andel nyckelbiotoper det finns i nordvästra Sverige. Den är här skattad med den nya metoden (som alltså inte är godkänd av FSC) till 12 % i genomsnitt i nordvästra Sverige, varav 8 % i Dalarna/södra Jämtland och 19 % i Norrbottens län. Observera dock att 12 % är ett genomsnitt på all produktiv skogsmark. Inom nordvästra Sverige finns det 1,6 miljoner hektar skog som är äldre än den lägsta ålder för förnygringsavverkning. Det är ju denna som blir avverkningsanmäld (inte den som är yngre än så). Det innebär att skog med nyckelbiotopskvalitet istället motsvarar drygt 30 % av arealen som ett genomsnitt för nordvästra Sverige när man räknar med den nya metoden. Men om man räknar med den av FSC godkända nivån blir andelen nyckelbiotoper i Norrbottensdelen sannolikt över 60 % av arealen.

²<https://www.skogsstyrelsen.se/nyhetslista/styrelsebeslut-nyckelbiotoper/>

³<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/skog-avverkas-trots-naturvarden>

⁴<https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/publikationer/2019/rapport-2019-12-utveckling-av-metod-for-nyckelbiotopsinventering-i-nordvastra-sverige.pdf>

Vi ifrågasätter om alla områden som når nyckelbiotopklass verkligen blir avgränsade och registrerade samt om storbolagen, som har största andelen mark, verkligen ska göra detta själva.

D. Det finns misstankar om att bolagen systematiskt tar bort⁵ nyckelbiotoper

Bakgrund:

Kronobergs skogsgrupp (Naturskyddsföreningen Kronoberg) har jämfört de fyra stora skogsbolagens nyckelbiotoper från olika tidpunkter i hela landet. De noterade att stora mängder nyckelbiotoper avregistrerats, ändrats och till synes flyttats runt. Sedan de försvunnit ur registret har de ibland avverkningsanmälts och avverkats.

Skogsstyrelsen gör inga uppföljningar på förändringar av bolagens nyckelbiotoper, de sparar heller inte äldre versioner av sin databas över bolagens nyckelbiotoper, utan dessa skrivs över helt vid varje uppdatering. Detta gör att Skogsstyrelsen själva inte har någon historik om bolagens nyckelbiotoper eller deras förändringar över tid.

En stor mängd av bolagens filer med nyckelbiotoper som skickats till Skogsstyrelsen fanns dock kvar. Dessa filer har skogsgruppen fått ta del av och de har läst in materialet i en egen databas för att åter skapa bolagens registrerade nyckelbiotoper från nära 20 år bakåt i tiden.

Detta ger anledning att ifrågasätta de fyra skogsbolagens hantering av nyckelbiotoperna och FSC:s kontroll. Vi ställer också frågan om storbolagen i fortsättningen kan ha ansvaret att hantera nyckelbiotopsinventeringen på egen hand, med tanke på dessa oklarheter och misstankar om fusk.

Våra förslag:

1. Certifieringen måste utveckla ett kontrollsystem som säkerställer att den nivå som standarden ställer också är den som används när nyckelbiotoper avgränsas. Om den nya metoden kommer att användas måste nivån på checklistorna justeras så att den motsvarar de krav som den ursprungliga och godkända nivån inom FSC-systemet ställer för vad som skall anses vara nyckelbiotop.
2. Skogsstyrelsen kommer även i fortsättningen att äga nyckelbiotopsbegreppet. Certifieringen måste dock säkerställa kriterierna och vem som ska avgöra om det är en nyckelbiotop när detta ifrågasätts av t.ex. markägare eller den ideella naturvården. Vid externa förslag om nyckelbiotoper ska dessa diarieföras och besked meddelas till förslagsställaren i enlighet med förvaltningslagen.
3. Naturvärdesbedömningar som görs av FSC-certifierade markägare ska kunna lämnas ut i samband med att avverkningsanmälningar görs. Artfynd ska läggas in på Artportalen. Detta är ett avgörande krav för att öka trovärdigheten och transparensen inom FSC-systemet.
4. Eftersom Skogsstyrelsen tydligt tagit avstånd från nyckelbiotopsinventeringens koppling till certifieringen, menar vi att inventeringen vid avverkningsanmälningar ska utföras inom ramen för annan naturvärdesbedömning. Vårt förslag är att detta sker inom ramen för SIS-standard och att ackrediterade nyckelbiotopinventerare får i uppdrag från FSC-kansliet att inventera ett urval av de avverkningsanmälningar som kommer in. Man kan även tänka sig att det hanteras som idag men att den

⁵<https://www.skogsgrupp.se/bolagens-borttagna-nb/>

blir en uppdragsverksamhet för Skogsstyrelsen som bekostas av FSC. Man kan också tänka sig en mix av dessa varianter.

5. Både punkt C och D riktar allvarliga misstankar mot att de skogsbolag, som idag själva avgränsar nyckelbiotoper på egen mark, inte klarar detta. Vi menar därför att även dessa bör ingå inom ramen för den naturvärdesbedömning som bör läggas under SIS-standarderna (punkt 4). Därmed blir också bedömningen av nyckelbiotopnivån mer likvärdig.

6. Systemet enligt punkt 3 och 4 utformas så att det blir ett självfinansierande system inom certifieringen, dvs. att medlemmarna finansierar systemet och den kontroll som krävs enligt punkt 3 och 4. På sikt minskar därför behovet av åtgärderna under punkt 1, 2 och 3.

7. All information om FSC-certifierad mark ska finnas öppen och tillgänglig som digitala kartor på en webbplats.

8. Nyregistrerade nyckelbiotoper återfinns idag på Skogsstyrelsens hemsida "Skogens pärlor". Där framgår det var och när nya nyckelbiotoper registrerats. I denna eller likvärdig databas måste även de 5 % som avsätts som naturvårdsanpassad areal ingå.

9. Det krävs ett starkare stöd för fynd av signalarter och rödlistade arter. De bör ligga till grund för nyckelbiotopsbedömning, eftersom det är just dessa arter som ska bevaras i ett hållbart skogsbruk.

10. Kontakt tas under året med Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och svenska FSC för att gemensamt uppvakta regeringen om:

- att nyckelbiotopsinventeringen snarast ges medel och återupptas,
- att ersättning ska ges till markägare med stor andel nyckelbiotoper på sin fastighet,
- att ett mer naturvårdsanpassat skogsbruk kan innebära en fördel för svensk skogsindustri på den internationella marknaden.

För Göteborgs Ornitologiska Förening

Manne Strömbäck
vice ordförande

Annica Nordin
vice sekreterare

Styrelsens yttrande över motion från Göteborgs OF angående FSC och skogar med höga naturvärden.

Motionen berör frågor om skydd av skogar med höga naturvärden, och de komplexa interaktioner mellan skogsbolag, certifieringssystemet FSC (Forest Stewardship Council) och Skogsstyrelsen som påverkar detta, samt BirdLife Sveriges roll – som medlem i FSC och som ideell naturvårdsorganisation.

Motionen omfattar tre yrkanden:

1. att FSC-certifieringssystemet säkras och görs transparent,
2. att riksstämman uppdrar åt styrelsen att finna lösningar på, eller verkar för att FSC finner lösningar på, följande punkter: a) hur FSC ska förhindra att Skogsstyrelsens nya kriterier för bedömning av nyckelbiotoper i nordvästra Sverige börjar användas över hela riket, b) hur FSC ska säkerställa att Skogsstyrelsens avbrutna praxis att registrera nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar från små och medelstora skogsägare inte medför att fler oupptäckta nyckelbiotoper avverkas, c) att 55 000 hektar nyckelbiotoper försvunnit mellan år 2000–2018, samt d) misstankar om att storbolag systematiskt tar bort nyckelbiotoper.
3. att lösningar på dessa problem presenteras senast vid 2020 års utgång, och att lösningarna sedan utvärderas.

Huvudproblemet som styrelsen ser med motionen är att BirdLife Sverige inte har rådighet över de flesta av dessa frågor. Det är därmed omöjligt att anta motionens yrkanden i dess helhet. FSC är en internationell organisation, med ett gemensamt, internationellt regelverk i grunden. Den första punkten kan vi försöka påverka genom vår roll i svenska FSC, men vi är bara en av de svenska medlemmarna i denna stora organisation; vi har inte ensam bestämmanderätt och kan därför inte utlova ett visst resultat. Det bör också poängteras att en av miljökammarans prioriterade utgångspunkter vid standardrevisionen har varit vikten av tillit inom FSC, och miljöcertifieringens trovärdighet gentemot marknad och allmänhet utåt. Nyckelordet för att uppnå denna trovärdighet har just varit transparens. I den nya standarden har detta resulterat i att krav på transparens finns med i ett antal viktiga principer och indikatorer. Styrelsen menar att vi bäst sköter detta genom att i FSC:s styrelse och standardkommitté begära in material från företag samt begära återkoppling från revisorerna och därigenom med ett systematiskt arbetssätt tillse att standarden fungerar och att vidta korrigerande åtgärder om den inte fungerar.

Punkt 2 (och i förlängningen punkt 3) omfattar också svenska FSC, men även aktörer som Skogsstyrelsen och skogsbolag, över vilka vi har ännu mindre bestämmanderätt. Först bör noteras att svenska FSC är väl medvetna om Skogsstyrelsens nya kriterier för nyckelbiotoper i nordvästra Sverige, och har säkrat att FSC inte förändrar sin bedömning av nyckelbiotoper oavsett vad Skogsstyrelsen tar för beslut. FSC:s miljökammarare har skrivit till certifierarna för att förvissa sig om att dessa uppfattat FSC:s oberoende från Skogsstyrelsen.

Samtliga frågor i punkt 2 handlar om utvecklingen av hela den svenska skogspolitiken, vilken debatteras intensivt på många olika nivåer i samhället för tillfället. En skogspolitisk utredning kommer att presenteras av regeringen i mitten av 2020. Åsikterna är många, och turerna om-

kring dessa frågor kommer förmodligen att bli oräkneliga innan en ny skogspolitik har genomförts. Givetvis ska BirdLife Sverige göra allt vi kan för att påverka debatten till förmån för fåglarna och skogarna med höga naturvärden – ett sådant arbete pågår också redan på flera olika nivåer – men att föreningen ensam skulle kunna ansvara för att alla frågor ovan löses inom ett år bedömer vi som direkt orealistiskt.

Följdriktigt föreslår styrelsen att motionen avslås, och att stämman istället antar följande alternativa yrkande:

Riksstämman uppdrar åt styrelsen att inom ramen för BirdLife Sveriges medlemskap i svenska FSC verka för att FSC finner acceptabla lösningar på problemen med nyckelbiotopernas identifiering, avgränsning, registrering och skydd. Vidare ska styrelsen också inom ramen för medlemskapet driva frågan om ett fungerande system för kontroll och sanktioner som avskräcker certifikatsinnehavare från att bryta mot regelverket.

Avslutningsvis vill styrelsen trycka på att vi delar motionärernas oro över läget i skogen, och betona att vi – med de medel som står oss till buds – kommer att fortsätta arbeta för skogens fåglar och övriga naturvärden. Vi välkomnar att Göteborgs OF visat engagemang i FSC-frågorna genom att motionera, och vi kommer att föra det engagemanget vidare. Vi jobbar just nu med en motion om naturvårdsfrågorna (med fokus på nyckelbiotoperna) till svenska FSC:s årsmöte, och vi ser även över möjligheten att framöver motionera till internationella FSC angående kontroll- och sanktionssystemet inom FSC.